

PAYLAŞIM EKONOMİSİ VE TURİZME ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

SHARING ECONOMY AND AN ASSESSMENT ON ITS IMPACTS ON TOURISM

ABSTRACT

This study aims to explore the current state of the sharing/access economy in the world and to address its impacts particularly on the accommodation sector. Literature on the impact of P2P accommodation is scant. The aim of the study is to contribute to the growing literature particularly in Turkey. Sharing/accessibility services at major destinations have been examined especially at accommodation sector and compared with the activities of existing traditional lodging organizations. It is suggested that the growth of sharing economy will continue and it will put pressure on the prices of traditional actors. On the other hand, the growth in P2P accommodation will not negatively affect the increase in supply; the number of hotels and their room numbers will continue to increase.

Arş. Gör. İLKER GÜL

İstanbul Bilgi Üniversitesi

ilker89bjk@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8042-5070

Prof. Dr. MİTHAT ZEKİ DİNÇER

İstanbul Üniversitesi

mzdincer@istanbul.edu.tr

ORCID: 0000-0002-4928-8303

Doç. Dr. GÜREL ÇETİN

İstanbul Üniversitesi

grlctn2@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3568-6527

ÖZ

Çalışma paylaşım/erişim ekonomisinin dünyada geldiği son noktayı değerlendirmek ve turizmde özellikle konaklama sektörüne sağladığı etkilere değinmek için hazırlanmıştır. Literatür araştırması sırasında yerli literatürde konu ile ilgili sınırlı akademik çalışmaya rastlanmıştır. Çalışmanın yerli literatüre katkı yapması amaçlanmıştır. Önemli destinasyonlardaki paylaşım/erişim ekonomisi faaliyetleri özellikle konaklama alanında incelenerek hali hazırdaki klasik konaklama işletmelerinin faaliyetleri ile kıyaslamaya gidilmiştir. Elde edilen veriler ışığında öngörülerde bulunulmaya çalışılmıştır. Paylaşım ekonomisinin büyüme eğilimi sürdüreceği ve klasik aktörlerin fiyatlarına aşağı yönlü baskı uygulayacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, paylaşım ekonomisinin Otel ve oda sayısının artmasına ise engel teşkil etmediği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erişim Ekonomisi, Paylaşım Ekonomisi, Turizm

Keywords: Access Economy, Sharing Economy, Tourism

Atıf için: Gül, İ., Dinçer, M.Z. ve Çetin, G. (2018). Paylaşım Ekonomisi ve Turizme Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme. Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(1), 7-16.

GİRİŞ

Günümüz dünyasında sahip olma güdüsü ihtiyaç karşılama gereksiniminin önünde yer almaya başlamıştır. Bireyselleşme ve kişiliğini yansıtabilme başarılı bir doktrin olarak pazar ve para ekonomisi tarafından kullanılmıştır (Druica, Cornescu ve Ianole, 2010, s. 390). İnsanların genel tüketimi sürekli artma eğilimindedir. Bu durum ekonomik kaynakları olduğu kadar ekolojik kapasiteyi de zorlamaktadır (Steffen, vd., 2004).

Çevresel sorunların yanı sıra insanlar sahip oldukları ürünler sebebiyle de alan sıkıntısı çekmeye başlamıştır. Sahip olunan eşya miktarı artmaktadır. Elbiseler, bir insan hayatı boyunca sadece birkaç sefer kullanılacak olan bakım ve tamir aletleri, kitaplar, DVD setleri, eski elektronik eşyalar bunlardan sadece bazılarıdır. Söz konusu eşya fazlalığı sebebiyle Birleşik Devletler'de 53,000 kişisel depolama tesisi – ki bu sayı Starbucks sayısından 7 kat fazladır- mevcuttur. Bu tesisler 38,000 futbol sahası genişliğinde bir alanı kaplamaktadır (Botsman ve Rogers, 2011, s. 13).

İhtiyaçların karşılanmasında klasik ekonomik sistemin ortaya çıkardığı alışlagelmiş işletme modelleri görev alırken son yıllarda bu durum değişmeye başlamıştır. Düşük kurulum maliyetleri ve etkili pazarlama teknikleri ile yayılan hızla büyüyen bu şirketlerin başında Uber, Airbnb, Ebay ve Mealsharing gibi siteler gelmektedir (Sundararajan, 2016, s. 6).

Paylaşım/erişim ekonomisi insanların kendi mülkiyetlerinde bulunan taşıma araçları, mülk, yemek ve eşyaları başkalarının kullanımına açmalarından ötürü doğan durumu ve ekonomik hareketleri ifade eder (Nica ve Potcovaru, 2015, s. 70). Bu hareketliliğin temelinde web siteleri veya diğer elektronik platformlar yer almaktadır. Bu platformlar mikro-girişimcileri ortaya çıkarmıştır. Her bir birey evinin âtil durumdaki odasını, gün boyu park halindeki arabasını, okumadığı bir kitabı ücretsiz veya ücretli olarak paylaşma imkânını bulmuştur. Bu paylaşım/erişimlere imkân veren şirketler/web siteleri ise büyük aktörler haline dönüşmeye başlamıştır (Geron, 2013). Ancak budurum otel odası veya kiralık ev gibi kiralanan alanlarda vergilendirme ve yasal takip sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Uber gibi taksicilik ve araç paylaşım hizmeti veren şirketler içinse çalışanların yasal durumları ve vergilendirilmesi konusunda kanuni sorunlar belirmiştir (Leaphart, 2016). Bu noktada ülkemizde de kendini göstermeye başlayan söz konusu şirketlerin sektörün diğer paydaşları ile eşit rekabeti, uyumu ve yasalarla sınıflandırılması bir soru işaretidir (Çetin, Cifci, Dinçer ve Fuchs, 2016). Özellikle turizm sektöründe bu durum bir karmaşaya yol açmıştır. Yasal ve klasik bir yapıya sahip sektörel aktörlere paralel bir turizm konaklama sektörü ortaya çıkmıştır. Airbnb ve benzeri sitelerin otellere ne

derece rakip olduğu ve sektöre yönelik etkileri gölgede kalan konulardır. Çalışmanın bu konuya bir açıklama getirmesi amaçlanmıştır.

Paylaşım Ekonomisi

İnternet'in kitlesel kullanımı ve gelişimi toplumun tüketim alışkanlarını değiştirmiştir. Ancak internet ticaretinin ekonomik yapıya olan asıl oyun değiştirici etkisi eşler arası (peer to peer) iletişim ile ortaya çıkmaya başlamıştır. Eşler arası etkileşim ürüne/mala/hizmete ihtiyaç duyan kimselerle bu ihtiyaçları sağlayabilecek kimseler arasında doğrudan iletişime ve dolayısıyla alışverişe imkân vermiştir. Bunun sonucu olarak insanlar ihtiyaç duymadıkları eşyaları başkalarıyla değiş-tokuş etmeye, kiralamaya veya satmaya başlamıştır (Chase, 2015, s. 23). E-bay bu alandaki ilk sitelerden olmasının yanında en büyük ticari sitelerden biridir. Bunun yanı sıra Freecycle gibi kâr amacı gütmeyen siteler de insanların fazla veya işlevsiz haldeki eşyalarını paylaşmasına imkân vermiştir. En son adımda âtil eşyaların paylaşımı durumu daha ileriye taşınarak kullanımında olmayan mülkler, alanlar (boş oda ve yatak), motorlu taşıtlar ve hatta hizmetler paylaşılmaya başlanmıştır. Bu faaliyetlerin isimlendirilmesi anlaşılması kadar zor bir süreçtir. Bazı kaynaklar (Harvard Business Review and the Financial Times) bunun paylaşımından ziyade erişim imkânı verilmesi olduğunu belirtmektedir (Eckhardt ve Bardhi, 2015). Bu sebeple paylaşım ekonomisi yerine erişim ekonomisi isimlendirmesinin daha doğru olduğunu belirtirler. Ancak literatürde paylaşım (sharing) veya ortaklaşa-işbirlikçi (collaborative) ekonomi çatı isimler olarak kullanılmaktadır (Martin, 2016, s. 153). Paylaşım ekonomisi veya ortaklaşa ekonomi hakkında ayrıntılı araştırmalar yapan Rachel Botsman bu olguyu "Ortaklaşa ekonomi ağ teknolojileri sayesinde insanların kişisel yaşam alanlarından, yeteneklerine, arabalarına kadar varlıklarını daha önce benzeri görülmemiş şekilde ve ölçüde paylaşmalarına veya takas etmesine imkân veren sosyal ve ekonomik bir sistem" olarak tanımlar (Botsman, 2012). Bahsi geçen bu ekonomik ve sosyal sistem giderek daha büyük bir hale gelirken aşağıda alanlarına göre paylaşım ekonomisinin öncü ve büyük şirketleri görülebilir (Sundararajan, 2016):

- Seyahat: Uber, Bla Bla Car, Lyft, Scoot, Zipcar
- Konaklama: Airbnb, HomeExchange, Couchsurfing, HomeAway, Pivotdesk
- Para: Bitcoin, LendingClub, Kickstarter
- Beslenme: EatWith, BlueApron, Mealsharing, EatWith
- Hizmet: TaskRabbit, Freelancer, Elance, CrowdSpring
- Mallar: Ebay, Quirky, Etsy, Shop it to me

Martin (2016) paylaşım ekonomisini anlamak adına yaptığı ayrıntılı çalışmasında altı ana unsur bulmuştur. Tablo 1’de belirtildiği üzere bu unsurlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Paylaşım ekonomik bir fırsattır.
- Paylaşım ekonomisi daha sürdürülebilir tüketim biçimidir.
- Paylaşım ekonomisi merkeziyetsiz, eşit ve sürdürülebilir bir ekonomidir.
- Paylaşım ekonomisi kayıt dışı (unregulated) pazarlar yaratmaktadır.
- Paylaşım ekonomisi neo-liberal ekonomik paradigmayı güçlendirir
- Paylaşım ekonomisi paylaşımın yanında çıkar sağlamakla da ilişkilidir.

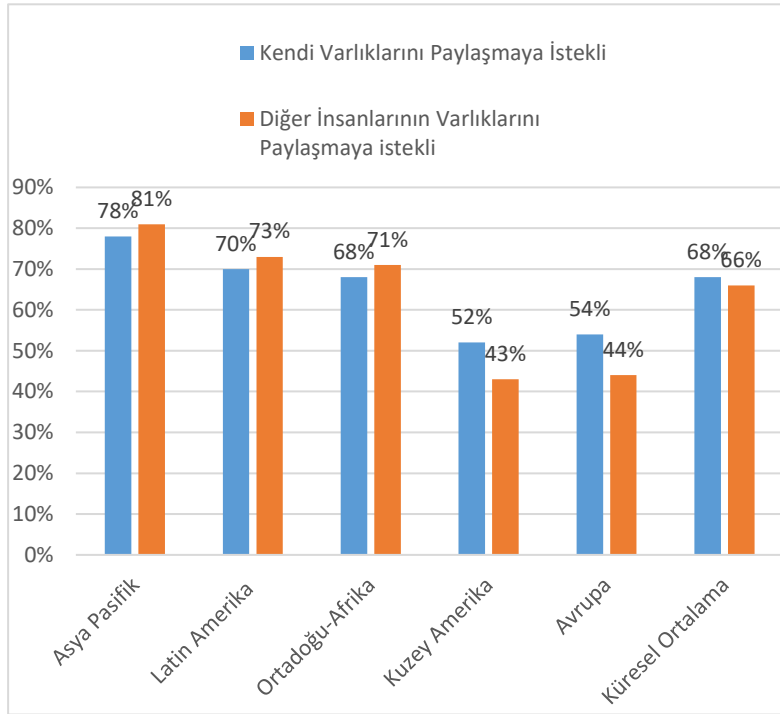
Tablo 1: Paylaşım Ekonomisi

	TEŞHİS	TAHMİN	TEŞVİK
EKONOMİK FIRSAT	<i>Ekonomik büyümeyi teşvik ediyor,</i>	<i>Ticari Fırsat , Mikro Girişimci, Atıl kapasitenin paraya çevrilmesi, Eşten eşe platformlar, Yıkıcı inovasyon,</i>	<i>Ekonomik Güçlenme, Kaçınılmaz teknolojik değişim, Davranış modellemelerinin değişmesi, Verimlilik,</i>
SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM	<i>Sürdürülemez Müsteri Davranışları,</i>	<i>Eşten eşe platformlar, Yıkıcı inovasyon, Erişim tabanlı tüketim, Güven,</i>	<i>Verimlilik, Paylaşım temel insan davranışdır, Bireysel güçlenme,</i>
MERKEZİYETSİZ, EŞİT VE SÜRDÜRÜLEBİLİR EKONOMİ	<i>Merkezi kapitalist ekonomiler, İklim değişimi, Eşitsizlikler,</i>	<i>Merkezi olmayan ekonomiler, Dijital inovasyon, Sosyal inovasyon,</i>	<i>Bireysel güçlenme, Yeni bir ekonomiye giden yol, Sosyal ve çevresel adalet, Hürriyet ve demokrasi,</i>
DÜZENLENMEMİŞ PAZARLAR	<i>Risk transferi, Haksız rekabet, Vergiden kaçınma, Yasadışı/siyah/gri market,</i>	<i>Paylaşım ekonomisinin düzenlenmesi, Paylaşım ekonomisinin rejim uygulamalarına adaptasyonu,</i>	<i>Kurulu rejim çıkarlarını koruma, Müşterilere olan riski azaltma,</i>
NEOLİBERALİZMİ DESTEKLEMESİ	<i>Şirket eş opsiyon, Emeğin sıradanlaşması, Sürdürülebilirlikle ilgili endişe olmaması, Munhasarlık,</i>	<i>Gerçek bir (özgürlükçü) paylaşım ekonomisi, Bir (Sosyal demokrat) paylaşım toplumu,</i>	<i>Sosyal ve çevresel adalet, Eşitlik,</i>
İNOVASYON ALANIYLA TUTARSIZLIK	<i>Paylaşım ile çok az ilgisinin olması, Farklı anlam, Karışık etkileri, Karmaşık terminoloji,</i>	<i>Tutarlı paylaşım ekonomisi hareketi, Niş yapılar ve süreçler,</i>	

Kaynak: Martin (2016)

İstatistikler ve çalışmalar paylaşım ekonomisinin yükseliş eğilimini sürdüreceğini göstermektedir. 2014 yılı itibari ile yıllık 15 milyar dolar gelir elde ettiği belirtilen paylaşım ekonomisinin 2025 yılında 335 milyar dolara ulaşacağı öngörülmektedir (Martin, 2016, s. 149). 2013 yılında Neilsen Araştırma'nın 60 ülkede 30.000 kişi ile gerçekleştirilen çevrimiçi anketi ile insanların paylaşım ekonomisine yönelik algıları incelenmiştir (Neilsen, 2014). İnsanlar varlıklarını diğer insanlarla paylaşmaya veya paylaşılanları kullanmaya yüksek oranlarda sıcak baktığı sonucuna ulaşılabilir (Tablo 2).

Tablo 2: Paylaşım Toplumuna Katılma İsteği

**Paylaşım Ekonomisi
ve Turizme Etkileri
Üzerine Bir
Değerlendirme**

Kaynak: Statista, 2014 <https://www.statista.com/chart/2323/the-rise-of-the-sharing-economy/>

Asya'da nüfus ve trafik yoğunluğu sebebiyle kısıtlı olan kaynaklar ve hizmetlerin insanlara yarattığı ekonomik baskının paylaşım ekonomisine olan ilgiyi artırdığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra yeni nesillerin akıllı telefon ve internet hizmetlerine olan kolay erişimi bu konuda altyapı oluşturmuştur (Resort, 2015). Çin'de paylaşım ekonomisine yönelik hazırlanan ilk raporda pazarın 2015 yılında yaklaşık 2 trilyon yuan (307 milyar dolar) ulaştığı ve 500 milyon kişinin paylaşım aktiviteleri içerisinde bulunduğu belirtilmiştir. 2016 yılında hazırlanan öngörülere göre pazar her yıl yüzde 40 büyüyecek ve 2020 itibarıyla Çin'in Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'sının yüzde 10'nuna eşit olacaktır (Zou, 2016).

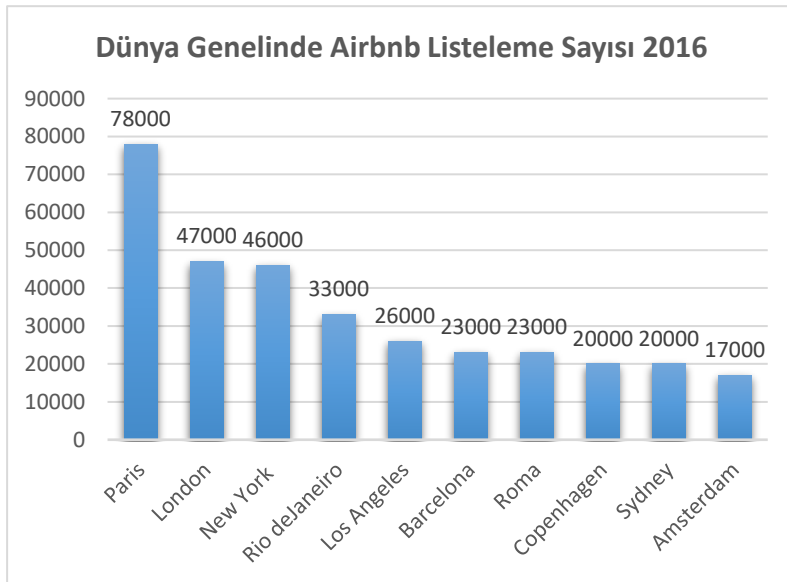
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE AMACI

Mevcut değişimi anlamak adına turizmin tarihsel gelişim süreci literatürde incelenmiştir. Buna paralel olarak paylaşım/erişim ekonomisi ile ilgili çalışmaların incelemesi yapılmıştır. Paylaşım/erişim ekonomisi şirketlerinden Airbnb'nin yürüttüğü faaliyetlere ait istatistikler toplanarak bunların klasik sektör oyuncularına ait rakamlarla karşılaştırılması yapılmıştır. Paylaşım ekonomisi hakkında verilerin kısıtlı olması sebebiyle ikincil verileri kullanılarak araştırma desteklenmiştir. Oluşturulan tablo ve grafiklerden çözümlenmeye gidilmeye çalışılmıştır. Tarama yöntemi çalışmada temel alınan ana yöntem olmuştur.

P2P Konaklama ve Turizm

P2P konaklama alanında öncü ve etkin olan şirketlerin/sitelerin başında Airbnb gelmektedir. Airbnb çevrimiçi bir platform olarak kişilerin konutlarını ya da ev odalarını diğer insanlara kısa zamanlı olarak kiralamasına imkân veren bir internet sitesidir (Martin, 2016, s. 149). Bunun yanı sıra kısa süreli ev kiralamalarının yerel halktan ziyade turistler tarafından tercih edilmesi turizm sektörünü etkilemektedir. Hali hazırda otel, hostel ve türevleri konaklama tesislerinin yarattığı yatak kapasitesine birinci alternatif Airbnb, HomeExchange, Couchsurfing, HomeAway gibi sitelerdir.

Tablo 3: Dünya Geneline Airbnb Listeleme Sayısı 2016

Kaynak: Statista <https://www.statista.com/chart/5204/which-cities-have-the-most-airbnb-listing/>

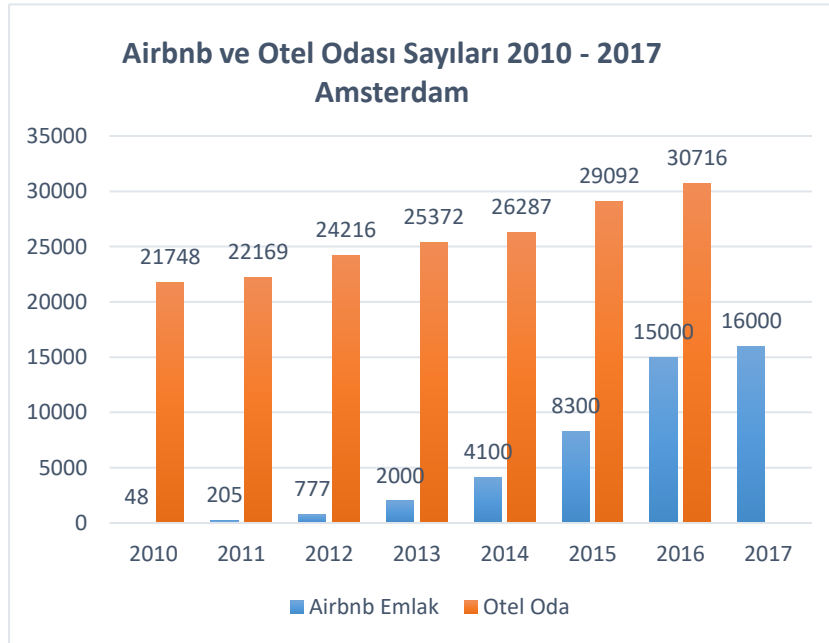
Dünya'nın büyük şehirlerinde Airbnb emlak sayılarının on binleri aştığı görülmektedir. Popüler destinasyonlardan biri olan Paris'de rakamın 78 bini

aştığı belirlenmiştir (Tablo 3). Paris kentinde her bir cadde üzerinden en az bir adet Airbnb konaklama imkânı bulunmaktadır (Botsman, 2012). Geleneksel firmalar Airbnb gibi yeni konaklama alternatifleri ile rekabet edebilmek için yeni stratejiler geliştirmek durumundadır (Cusumano, 2015). Birleşik Devlet'lerin Teksas Eyaletinde yapılan bir çalışma bu durumu açıkça ortaya koyar. Çalışmada paylaşım ekonomisi ve Airbnb'nin yerel otel fiyatlarına fark edilir derecede olumsuz etki yaptığı belirlenmiştir (Zervas, Proserpio ve Byers, 2016, s. 32). Araştırmada Airbnb'deki % 10'luk bir listeleme artışı, aylık otel oda gelirinde istatistiksel olarak belirgin %0,39'luk azalma ile ilişkilendirilmiştir. (Zervas, Proserpio ve Byers, 2016, s. 16)

Klasik aktörler ve Airbnb'yi kıyaslamak adına Avrupa'nın önemli turistik merkezlerinden olan Amsterdam şehrinin otel oda sayıları ve Airbnb emlak sayıları karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Amsterdam için otel oda sayısındaki artışa paralel olarak Airbnb emlak sayısında da artış görülmektedir. Paylaşılan emlak sayısındaki yükseliş trendinin agresif bir şekilde arttığı görülmektedir (Tablo 4).

Paylaşım Ekonomisi
ve Turizme Etkileri
Üzerine Bir
Değerlendirme

Tablo 4: Airbnb ve Otel Odası Sayıları 2010- 2017 Amsterdam

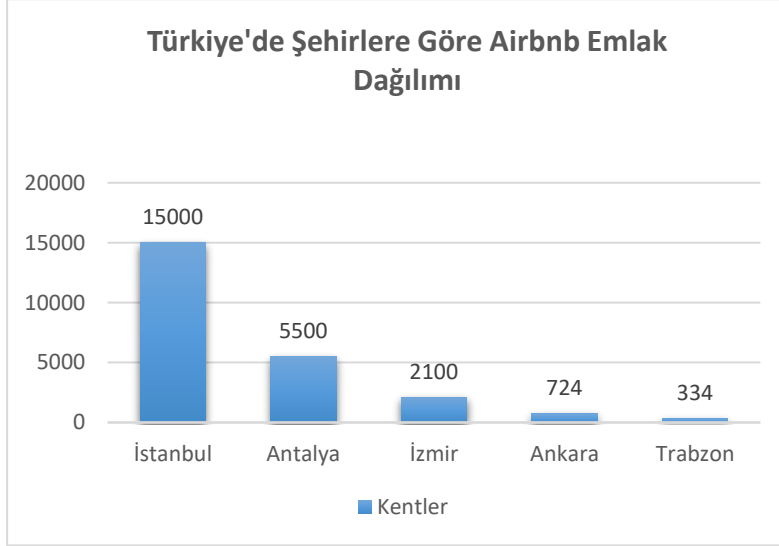

Kaynak: Statista <https://www.statista.com/chart/8696/airbnb-an-unfair-competitor-for-hotel-industry/>

Türkiye'de hem ülkede yarattığı vergi kaybı ve güvenlik endişesi, hem de klasik konaklama işletmelerine rakip olması sebebiyle olumsuz bir algıya sahip olan Airbnb, ülkemizde etkinliğini artırmaktadır (Çetin, Cifci, Dinçer ve Fuchs, 2016). 2017'nin ilk yarısına ait verilerde İstanbul'da paylaşılan emlak

sayısı 15 bini aştığı belirtilmektedir (Airdna, 2017). Turizmin görece sınırlı düzeyde kaldığı Ankara ve Trabzon gibi illerde Airbnb emlak sayısının da bu duruma paralel olarak sınırlı kaldığı gözükmemektedir (Tablo 5).

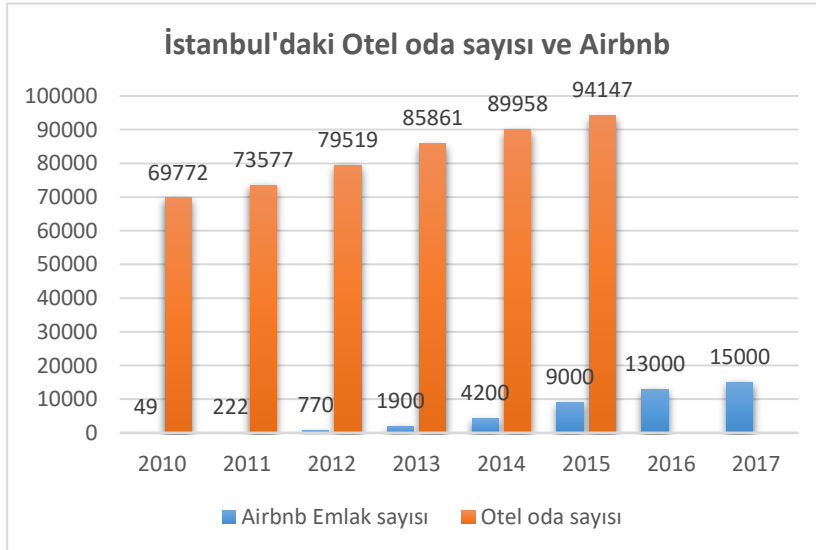
Tablo 5: Türkiye'de Şehirlere Göre Airbnb Emlak Dağılımı

Kaynak: Airdna (2017)

İstanbul özelinde Tablo 6'da paylaşılan bilgilerde konaklama imkânlarının 2017 tarihine kadar sürekli artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Ancak sanılanın aksine paylaşım ekonomisi çerçevesinde paylaşılan ev, oda ve yatak sayısının artması kentteki otel oda sayısındaki artışı durdurmamıştır.

Tablo 6: İstanbul'daki Otel oda sayısı ve Airbnb

Kaynak: Airdna (2017); Kültür ve Turizm Bakanlığı (2017)

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Paylaşılan konaklama imkânlarının tüm dünyaya paralel olarak ülkemizde de artış eğiliminde olması doğaldır. Turizm destinasyonu olan kentlerde paylaşım sayılarının çok daha yüksek olduğu ve paylaşımların uluslararası turistlere yönelik olduğu anlaşılmaktadır (Zervas, Proserpio ve Byers, 2016). Airbnb ve benzeri sitelerin otel fiyatları üzerinde aşağı yönlü baskı oluşturduğunun bilinmesine rağmen Türkiye’de oda sayılarına yönelik doğrudan bir baskı oluşturduğu tespit edilememiştir. Türkiye’de turizmdeki dalgalanmalar söz konusu etkinin tam olarak ölçülmesini engellemektedir. Bunun yanı sıra paylaşım ekonomisi turizm sektöründe düzenlenmemiş bir pazar ve kayıt dışı bir ekonomi yaratmaktadır. Bu durum yasa koyucuların konuyu ele alıp gerek vergilendirme gerek çalışan hakları gerekse tüketici açısından değerlendirmesini gerekli kılmaktadır.

Paylaşım ekonomisinin, destinasyonlardaki yatak kapasitesine Airbnb ve benzeri sitelerin hesapta olmayan ek/alternatif bir yatak kapasitesi oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Görünmeyen bu ek kapasite destinasyon planlaması için önem teşkil etmektedir. Özellikle yerel yöneticiler ve destinasyon planlayıcıları bu durumu göz önüne almak durumundadır. Bunun yanı sıra doğrudan yerel halk ile iletişim sağlayarak kültürel etkileşime sebep olması ve her şey dâhil sisteminin getirdiği turistik harcama kısıtlarını kaldırması paylaşım ekonomisinin turizme yönelik olumlu yanlarındandır.

Gelecek çalışmalar için Airbnb konaklamalarının otel fiyatlamalarına etkisi, vergilendirme ve turizmde paylaşım ekonomisinin yasal altyapısının incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Airdna. (2017, 5 17). Airbnb Data and Analytics. Airdna: <https://www.airdna.co/> adresinden alındı.
- Botsman, R. (2012). The currency of the new economy is trust. https://www.ted.com/talks/rachel_botsman_the_currency_of_the_new_economy_is_trust adresinden alındı.
- Botsman, R., & Rogers, R. (2011). What's Mine Is Yours. London: HarperCollins.
- Chase, R. (2015). Peers Inc. London: Headline Publisng Group.
- Cusumano, M. A. (2015). How Traditional Firms Must Compete in the Sharing Economy. Communication Of The Acm, 32-34. <https://cacm.acm.org/magazines/2015/1/181613-how-traditional-firms-must-compete-in-the-sharing-economy/fulltext> adresinden alındı.

- Çetin, G., Cifci, M., Dinçer, F., & Fuchs, M. (2016). Coping with reintermediation: the case of SMHEs. *Information Technology & Tourism*, 375–392.
- Druica, E., Cornescu, V., & Ianole, R. (2010). Consumerism and Hyperconsumerism in the Romanian Society. *Global Business and Management Research: An International Journal*, 386-402.
- Eckhardt, G., & Bardhi, F. (2015, 1 28). The Sharing Economy Isn't About Sharing at All. *Harvard Business Review*: <https://hbr.org/2015/01/the-sharing-economy-isnt-about-sharing-at-all> adresinden alındı.
- Geron, T. (2013, 02 11). Airbnb And The Unstoppable Rise Of The Share Economy. *Forbes*: <https://www.forbes.com/sites/tomiogeron/2013/01/23/airbnb-and-the-unstoppable-rise-of-the-share-economy/#1d87fb91aae3>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2017). Turizm İstatistikleri. Kültür ve Turizm Bakanlığı: <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9853/istatistikler.html> adresinden alındı.
- Leaphart, J. M. (2016). Sharing Solutions?: An Analysis of Taxing the Sharing Economy in the United States and Europe. *Tulane Law Review*, 189-197.
- Martin, C. J. (2016). The sharing economy: A pathway to sustainability or a nightmarish from of neoliberal capitalism . *Ecological Economics*(121), 149-159.
- Neilsen. (2014, 28 05). Is Sharing The New Buying? . nielsen : <http://www.nielsen.com/us/en/insights/reports/2014/is-sharing-the-new-buying.html> adresinden alındı.
- Nica, E., & Potcovaru, A.-M. (2015). The Social Sustainability Of the Sharing Economy. *Economics, Management, and Financial Markets*, 69-75.
- Resort. (2015, 11). Asya'nın Geleceği Parlak. *Resort*: <http://resortdergisi.com/dergi/155/#p=48> adresinden alındı.
- Statista. (2014). statista. 05 15, 2017 tarihinde <https://www.statista.com/statistics/292556/number-lodging-sharing-economy-users-us/> adresinden alındı.
- Steffen, W., Sanderson, A., P D, T., Jager, J., Matson, P., B, M., . . . Wasson, R. J. (2004). *Global Change and the Earth System: A Planet Under Pressure*. New York: Springer-Verlag.
- Sundararajan, A. (2016). *The Sharing Economy*. London: The MIT Press.
- Zervas, G., Proserpio, D., & Byers, J. (2016). The Rise of the Sharing Economy: Estimating the Impact of Airbnb on the Hotel Industry. *SSRN Electronic Journal*.
- Zou, C. (2016, Mart 18). Asia embraces sharing economy. *Chinadailyasia*: http://www.chinadailyasia.com/asiaweekly/2016-03/18/content_15403165.html adresinden alındı.